

den der bergen doet daveren." In het donkere zwerk „buigt God den hemel en daalt neder." In den stormwind „voert God op een cherub vlieg." Als „diepe kolken der wateren" opruimen, is het God die ze „scheidt" en die ze opdrijft met „het gebaas des winds van zijn neus." De schichten van den bliksem zijn pijlen, die Hij uit het zwerk schiet. De sterren komen er als het donker wordt, omdat God ze roept, en ziet er wordt er niet één gemist. Hij drinkt de bergen uit zijn opperzalen. Hij zendt de fontein uit, dat ze tusschen de bergen door wandelen. Hij doet het gras uitspruiten voor de beesten en voor den mensch het brood uit de aarde voortkomen. Hij is het die de zee klieft, dat haar golven bruisen. En wie een geestelijk gevoelend over heeft, merkt hoe God als zijn Goede Herder voor hem uitgaat op den weg, en hoort Gods staf en stok op zijn levenspad tikken, en wordt er door vertroost.

Het is dus bij dit alles niet om dichtelijk levende natuurbeschrijving te doen; die hebben ook Heideische dichters ons gegeven. Neen, het gaat ook in de natuur om de religie, om u in de natuur Gods heerlijke tegenwoordigheid te openbaren, en u het warme koesterende gevoel bij te brengen, dat de levende, almachtige God in heel dat leven der natuur om en bij u is, om u met den verheven indruk van zijn Almacht, zijn Goddelijkheid en zijn Majesteit te vervullen.

Maar hierbij blijft het niet. Diezelfde levende God, die altoos in de natuur u omvat en op u aandringt, openbaart zich nog heel anders en nog veel rijker aan u in *den Mensch*, dien Hij als heer over die natuur te steld heeft.

Ja, in dien mensch is zijn levensopenbaring zoo rijk goddelijk, dat Hij, na u gered te hebben, dat God zult liefhebben met heel uw ziel, heel uw hart, heel uw verstand en al uw kracht, dat hoog gebod omzet in het heel ander gebod, dat *ge dien mensch zult liefhebben als u zelve*, en nu in dat tweede gebod er bijvoegt, dat *het aan het eerste volkomen gelijk is*; dat God liefhebben in zijn majesteit en God liefhebben in den naaste, éénzelfde gebod is.

God in God zelve en God in den mensch, of in den naaste, liefhebben, het is in vorm en volbrenging uiteenlopend, maar als gebod is het één.

Doelgeraakte wijsheid dringt ons almeer de voorstelling op, alsof uit de doode stof allengs vanzelf de plant, straks uit de plant vanzelf het dier, en ten slotte uit het dier vanzelf de mensch zou zijn voortgekomen. Men doopt die wijsheid met den naam van Evolutie, en Darwin heet van dit nieuwe Evangelie de profet.

Heel dit stelsel nu is niets dan zelfverdwazing van het ongeloof denken. Maar dit ware ligt er toch in, dat heel de schepping om ons heen schijnt opgebouwd, als een tempel waarin de mensch als priester zou optreden. Het wijst alles op den mensch heen. Het roept om den mensch. En als eindelijk de mensch in dien tempel der natuur optreedt, blijkt alles wat voorafging, slechts dienend te hebben om de komst van dien mensch voor te bereiden. Niet ten onrechte heeft men den mensch een wereld in het klein genoemd. Eerst in dien mensch vindt die schepping haar voleinding. God almachtig, die in die natuur zich als achter een gordijn verborgt, treedt in dien mensch in persoonlijke openbaring te voorschijn, niet in zijn macht en majesteit alleen, maar, wat veel meer zegt, als Geest. In dien mensch is zelfbesef, is klaar bewustzijn, is een nadenken van het denken Gods, is wijsopenbaring, is dorst naar heiligheid, is de vonk van het genie, is het gevoel voor schoonheid, is het grijpen naar het ideaal, is het voorvoel van een eeuwigen aartsijn, is de saamvatting van 't wezen in één persoonlijk bestaan, is de ingeprente, de ingeschapen kennis van het Eeuwige Wezen, en dat dit alles in hem is, is alleen, omdat God hem schep naar zijn beeld.

Ge kunt een bouwmeester kennen uit het paleis dat hij gesticht heeft, een dichter uit zijn zangen, een machtig denker uit zijn werken; maar heel anders is de indruk die van hem nabijst, als ge zijn beeltenis en in die beeltenis de trekken van zijn gelaat, het vlammen van zijn oog, de uitdrukking van zijn wezen hebt gezien.

En zoo nu ook is het hier. Eerst toont de opperste Bouwmeester, en Kunstenaar u in de natuur zijn werken; maar dan komt Hij ten tweeden male, en toont u in den mensch zijn beeld, *het beeld van zijn eigen Wezen*.

Niet in één mensch, dat kan niet, maar in den mensch, gelijk Hij in den loop der eeuwen in miljoenen en nogmaals miljoenen menschen in individueel geboren werd, leefde en stierf. Maar onder die miljoenen was het hypos en de eeder. In die enkele machtige verschijningen, die als eeders boven het woud der menschen uitstaken, trok de openbaring van zijn Wezen zich telkens klaarder aan; en als ge alle deugden en uitnemendheden en treffelijke gaven saamvat, die in de beste der menschenkinders zijn uitgekomen, dan geeft dat machtig, dat oversteigend geheel u een Godsopenbaring, die verre en zeer verre de openbaring Gods in de natuur te boven gaat.

Zoo is het nu nog. Wat zou het dan niet geweest zijn, indien geen zonde in den mensch de trekken van het Goddelijk beeld beneveld had, beneveld en verwoest?

Nu is er verwoesting. De spiegel, waarin het beeld geworpen wordt, is door duizend barsten gescheurd, hij is verwoest, hij is verdonkerd. Brokstukken van lijnen en trekken ontwaart ge nog, maar niet meer het beeld in het schoon van zijn eenheid, noch in de klaarheid van zijn tinten. En als dan zoo zelfs dat beeld u nog zoo boeit en aantrekt, en altoos weer u met warme sympathie vervullen blijft, wat moet het dan wel voor Adam geweest zijn, toen hij in Eva dat beeld ongeschonden voor zich zag, en hoe diep is dan niet de val in zonde geweest, die op eenmaal en onherroepelijk dat heilige beeld verstoort.

Het is zoo, uw ervaring van menschen kan zoo bitter zijn, dat in uw omgiving menschen haat in stee van menschenmin in u opkomt. Maar dan is er de historie, die het beste uit der eeuwen leer voor u bestendigt, en u door een overrijke openbaring van hoogstaand menscheijk leven weer met den menschen verzoent. De beeldgalerij der historie, van de heroen in het gemeene leven en van de heroen des geloofs. Zoo als de apostel het u getuigt, dat we „zoo groot een wolk van getuigen om ons hebben liggende," en daarom moeten afleggen allen last der zonde, die ons zoo lichtelijk umringt.

Dat nu is Godsopenbaring, openbaring van God zels nog in den gevallen mensch, en zoo er liefde, wezenlijk trekkende liefde voor den mensch als mensch in u opwaakt, dan is het

om die in menschen gedane heerlijkheid, heerlijkheid van God in menscheijk talent, in menscheijk genie, in menscheijk heil denmoed, in menscheijk liefde u toestralend.

Menscheijk liefde, dat is het hoogtepunt! Dan is er iets geheimzinnigs in uw eigen wezen, dat trekt naar iets even geheimzinnigs in een mensch, dien ge op uw levenspad ontmoet, dat ge over gebreken heen ziet, zonde vergeeft, misstanden niet meer merkt, en met de geheimzinnige macht der liefde hem omvangt in het verborgene van zijn wezen.

En al kan nu ook die liefde valscheit worden, ja, ook al kan die liefde zonde worden, toch is het in die liefde voor een mensch die u lief heeft, dat de warme gloed van Goddelijke sympathie uw hart vermeertert, en het mysterie van de liefde in Gods Wezen zich aan u ontkent.

Eerst gaat dat dan bij keuze. Uw liefde is dan beperkt, enghartig en tegelijk anderen afstootend. Een glans, hoog lichtend, naarmate ze te donkerder onverschilligheid voor anderen als diepe schaduw om zich heen werpt. De liefde nog in de zelfzucht bevangen. Liefde uit God, maar nog niet om Gods wil. Liefde voor een enkele, dien we onze liefde waardig keuren, maar nog niet de liefde *over den naaste*, d.i. voor den mensch als mensch, voor den mensch als schepsel Gods en als naar Gods beeld geschapen.

Maar de Geest zuivert, de Geest loutert die liefde. De liefde voor den mensch moet aan de liefde voor God gelijk zijn. Strijd mag niet bestaan, of de liefde voor een mensch zou de liefde voor God in uw hart terug zetten. Zoo wordt het almeer een schifting. Lief hebben in den mensch, wat in dien mensch uit God is; en dus ook wat uit den Boose is, in hem haten, niet kunnen dulden, en met al den ernst der liefde tegengingen, tot het wijke uit zijn hart.

En dit juist, dit ontsluit den weg, om in elk mensch op te zoeken, hoe verborgen en schuilend ook, wat er nog uit God in zijn ziel gloort, en die vonk aan te blazen, en niet te dulden dat ze uitga.

Tot dan ten laatste de liefde voor den naaste zich verdiept in dat diepste, dat in elk mensch, aan deze zijde van het graf, hoe diepgevallen en hoe dood ook in de zonde, nog altoos het geschapen zijn naar Gods beeld en de herstelbaarheid naar dat beeld doet overblijven. De porcelainminnaar, die zelfs de scherven van de gebroken schaal nog met zorg verzamelt en in hun waarde erkent, of ze nog weer saam te lijmen waren.

Maar zoo dan ook is uw liefde voor den naaste niet anders geworden, dan liefde voor wat van God in dien naaste is.

Het tweede gebod aan het eerste gelijk.

Dr. A. KUYPER, De Gemeene Gratie.

Deel II van dit premiewerk voor abonne's op De Heraut (waarop d.d. 17 Juni 1901 de teekening onherroepelijk werd gesloten) is verschenen. Aan alle intekenaren, die ons ook voor dit tweede deel f. 3.— voor elk door hen aangevraagd exemplaar deden toekomen, worden de hun toekomende ex. deel II verzonden.

Gaarne zouden wij van de abonne's, die voor deel II ons tot op heden of niet, of een onvolledig bedrag remitterden, onverwijld het ons komende ontvangen, opdat ook de voor hen bestemde exemplaren kunnen verzonden worden.

De Administratie.
18 September 1903.

Amsterdam, 18 September 1903.

Kerkelijke Opleiding.

Het vraagstuk van de Opleiding tot den dienst des Woords blijft nog altoos als een nachtmerrie op ons kerkelijk leven drukken.

Niettegenstaande de Synode te Arnhem de School te Kampen uit eerbied voor het beding van 1886 bestaan liet; niettegenstaande Curatoren zorgden, dat de vacatures onder de professoren werden aangevuld; niettegenstaande door rijkere collecten het tekort der School werd omgezet in een batig saldo; niettegenstaande de voorstanders der theologische school dus in elk opzicht tevreden mogen zijn, — gaat de agitatie door, wordt door zekere pers telkens nieuwe olie geworpen in het vuur van broedertwist en ontziet men zich zelfs niet, met allerlei min edele wapenen de Vrije Universiteit aan te vallen en haar bij ons Gereformeerde volk verdacht te maken.

Zoolang deze nevelen van hartstocht het oog verblinden, baat een principieele, broederlijke discussie niet. Onze kerken; elke nieuwe Synode bewees het; zijn niet rijp om tot een beslissing in dit gewichtig geding te komen. Practisch nut kan van een heropening der debatten dus niet worden verwacht. Roeping van al wie Christus Kerk liefheeft en bidt om den vrede van Jerusalem is daarom, om met gelatenheid dezen storm te dragen, door vermeerdering der broederlijke liefde de andersdenkenden tot zich te trekken en alzoo te voorkomen dat de School, die de Kerk moet dienen, ten slotte een wigge worden zou die de eenheid der kerken verbreekt.

Om die reden heeft de Heraut in het jaar, dat op de Synode van Arnhem volgde, zich onthouden van al wat de broeders prikkelen kon door onzijdige polemiek. Niet omdat er geen antwoord op menig argument kon worden gegeven. Ook niet uit een tactiek van laatzinnig doodzwijgen van den tegenstander. Maar omdat de vrede en de eenheid der Kerken ons boven partijbelang gaat.

Toch mag daarom niet elke uitlating van de pleitbezorgers der Theol. School onopgemerkt worden gelaten. Vooral niet, wanneer daarbij beginselen in het spel komen, die voor de toekomstige ontwikkeling van onze Gereformeerde Kerken van het hoogste belang zijn. Het *principiële* obsta blijft de eerste plicht.

Het is daarom, dat wij de aandacht vestigen op het woord, dat Prof. Noordtzy schreef ter begeleiding van de Handelingen der Curatoren. Wat in deze voorrede gezegd wordt over de benoeming van Prof. Bavinck en Bisterveld aan de Vrije Universiteit laten wij rusten. Maar wel nemen wij hier de besliste verklaring over, waarmede prof. Noordtzy thans principieel partij kiest voor het seminaristisch beginsel, dusverre alleen door Prof. Lindeboom voorgestaan, dat de Kerk krachtens Goddelijke roeping den plicht heeft om zelf voor de opleiding harer dienaren te zorgen en dit door middel van het ambt moet doen.

In aansluiting aan het woord van den Apostel Paulus aan Timotheus: „hetgeen gij van mij gehoord hebt onder vele getuigen, betrouw dat aan getrouwe menschen, die bekwaam zullen zijn vele anderen te leeren" (II Tim. 2: 2), schrijft Prof. Noordtzy letterlijk het volgende:

Immers dat Woord roept de gemeenten er toe om door hare ambtsdragers toe te vertrouwen, door onderricht voort te zetten of op te dragen, wat haar zelf als pilaar en vastigheid der waarheid van God is geworden, niet maar aan geloovigen, neen, aan naar verstand en hart betrouwbaare menschen, die als zodanig ook bekwaam zijn om ook anderen, getrouwe menschen, tot hetzelfde doel te leiden, te onderwijzen, te bekwaamen. Klaar is hier in den samenhang sprake van Timotheus als ambtelijk persoon, die heeft „op te wekken de gave die met oplegging der handen" is geschonken; van „den dienstknecht des Heeren," die „de gezonde leer," de waarheid Gods, heeft uitte zetten om anderen te bekwaamen, ten einde naar te kunnen verdedigen tegen de ketterij; in 't midden en ten behoeve van de gemeente als „huis Gods," dat „het fundament Gods" heeft. Uit kracht van deze opdracht is de Theologische School door de Kerken tot ontwikkeling gebracht, onderhouden en — gehandhaafd.

In deze opdracht ligt niet alleen „haar staansrecht," maar ook de roeping der Kerken om haar met hare geboden, met haar geld, met hare zonen ook, met het kostelijkste wat zij heeft te steunen. „Hoe liefelijk," roept daarom de gemeente in heilige geestdrift uit, „zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen die het goede verkondigen!"

Opmerkelijk is deze verklaring, omdat deze zelfde Prof. Noordtzy met een drietal zijner collega's in de bekende brochures „Opleiding en Theologie" en „Nadere Verantwoording" niet alleen dit beginsel bevestigd bestreed, maar het zelfs als *ongereformeerd* in zijn ambtgenoot Lindeboom afkeurde.

Op pag. 50 van „Opleiding en Theologie" staat:

Des te meer verdient deze vraag overweging, of de Kerken onder gebondenheid aan Gods Woord verplicht zijn tot het oprichten eener eigen School, voor hare aanstaande Dienaren. Want dit en dit alleen is hier het punt in kwestie. Is eene Kerk daartoe van Gods wege verplicht? Verzaakt zij hare roeping, indien zij alzo niet handelt? Is zij Gode ongehoorzaam, als zij hare dienaren laat opleiden aan eene andere School, dan die zij zelf heeft opgericht en in stand houdt?

Maar zoo de vraag gesteld, wie durft dan bevestigend antwoorden? Want zeer zeker eischt de Schrift, dat de onderlingen bekwaam zullen zijn om te leeren, maar nergens schrijft ze met een enkel woord voor, *waar en hoe die bekwaamheid verkregen moet worden*. Er is nergens ook maar met een enkel woord sprake van, dat de Kerken als Kerken voor de opleiding zorgen moeten. Wel leert ons de Schrift, dat Jesus zijne discipelen ontflees, en dat de Apostelen weer anderen onderrichtten. Maar dit alles beweist niets voor *eene opleiding, die van de Kerken moet uitgaan en voor eene School, tot welke oprichting de Kerken verplicht zijn*. Veeleer zouden deze voorbeelden van dienst kunnen zijn om te bewijzen, dat deze opleiding niet in de School, in eene afzonderlijke inrichting, maar geheel bijzonder door de ambtsdragers geschieden moet. En zoo was het inderdaad in de eerste eeuwen. Wie stond naar het ambt, zocht op leiding en onderwijs bij bekwaame Leeraars, gelijk dat later telkens weer voorkwam en ook in den eersten tijd der Scheiding plaats had. De scholen, die er allengs opgericht werden, gingen volstrekt niet van de Kerken uit; ze hadden geenszins alleen de opleiding van aanstaande Dienaren ten doel, en ze zijn ganschelijk niet opgericht uit gehoorzaamheid aan een uitdrukkelijk bevel Gods, maar naar de behoefte der omstandigheden en om den nood der tijden.

En zoo is het altijd geweest. Zoo was het met de Hoogeschoolen, na en onder den invloed der Hervorming gesticht. Zoo met de Seminarie, door de Roomsche en door sommige Protestantische Kerken opgericht. En zoo was het met de Theol. School, die door de Christ. Geref. Kerk in 1854 te Kampen werd gesticht. Ze is volstrekt niet in het leven geroepen, omdat men oordeelde, dat God dat uitdrukkelijk gebod, *maar wijl de Kerk haar van noodde had*. En nog hebben de Gereformeerde Kerken deze overtuiging niet. Want immers, ze hebben art. 8 der Dordtsche Kerkenorde niet willen te niet doen en niet te niet gedaan, dat mannen met singuliere gaven zonder opleiding aan de School der Kerken konden worden toegelaten tot den dienst des Woords. Ze hebben niet drukklijk 't beginsel van vrije Studie gebuld. Ze hebben toegestaan in een verband met de Vrije Universiteit en laten de Candidaten harer Theol. Faculteit tot het preparatoir examen toe. Welnu, indien dat alles zoo is, gelijk het is, dan is daarmede de opvatting niet te rijmen, dat de Kerken ten eigen inrichting moeten hebben naar Gods Woord, en dat ze zonder deze ongehoorzaam zijn aan het bevel van Christus. En is hier geen derde? Of het beginsel van vrije studie is uit den boose of een eigene inrichting is voor de Kerken niet absoluut noodzakelijk, d. i. krachtens een uitdrukkelijk bevel van Christus, gelijk bijv. de Dienst des Woords en der Sacramenten.

En nog sterker op pag. 86:

Als bijv. beweerd is, (nl. door Prof. Lindeboom, RED.) dat *een eigen School tot opleiding voor de Kerken in volstrekt niet noodzakelijk is op grond van Gods gebod, zodat zij, onder deze ongehoorzaam is aan 's Heeren Woord* 1).

1) Wij onderstrepen, RED.

dan kan de mogelijkheid van een diepgaand principieel verschil niet worden ontkend.

Aldus werd in 1896 geschreven.

Thans wordt de kerkelijke opleiding als een Goddelijk gebod den kerken voorgesteld en aan deze opleiding een ambtelijk karakter toegekend!

Prof. Lindeboom mag tevreden zijn. Ook hier blijkt weer, hoe sterk de zuigkracht van een verkeerd beginsel is.

Daarom mocht na deze principieele verandering het stilzwijgen niet bewaard, maar moest met de eigen woorden van Prof. Noordtzy het gevaarlijke van dit standpunt worden aangetoond.

Uitbreiding der Christelijke Kerk.

De vraag, in welke verhouding van getalcijfers de belijders der Christelijke religie staan tot Joden, Mohammedanen en Heidenen, heeft sinds den machtigen stoot, die aan de Zending gegeven is door het Reveil, steeds de aandacht getrokken. Vandaar dat sedert het begin der vorige eeuw telkens pogingen zijn aangewend, om, zij het dan ook met globale cijfers, de verdeling van de geheele bevolking der aarde naar de verschillende religies in getallen vast te stellen. De eerste, die dat beproefde was Malte-Brun. In 1870 berekende hij de bevolking der aarde op rond 640 miljoen zielen, die hij aldus verdeelde:

Christenen	220.000.000
Boeddhisten	150.000.000
Brahmanen	80.000.000
Mohammedanen	110.000.000
Joden	5.000.000
De overige Heidenen	95.000.000

Het behoeft wel geen betoog, dat deze statistiek alles behalve betrouwbaar was. Het bevolkingscijfer van Azië en Afrika kon slechts bij benadering berekend worden; omtrent de verhouding van de Brahmanen, de Boeddhisten en de volgelingen van Confucius had men geen andere gegevens dan de schatting van het aantal inwoners van Indië, China en Japan. Vandaar dan ook dat de later opgemaakte tabellen niet alleen geheel afwaken van de door Malte-Brun gevonden cijfers, maar ook onderling tot de meest tegenstrijdige resultaten kwamen. Duidelijk blijkt dat, wanneer men de cijfers vergelijkt van Hubner en Petersmann, de beide mannen, die op dat gebied wel de meeste autoriteit bezaten:

	naar Hubner.	naar Petersmann.
Christenen	470.000.000	334.000.000
Boeddhisten	100.000.000	400.000.000
Brahmanen	150.000.000	200.000.000
Mohammedanen	80.000.000	160.000.000
Joden	6.000.000	5.000.000
anderen	256.000.000	200.000.000
	1.462.000.000	1.399.000.000

Hoezeer deze tabellen ook onderling afwijken, op één punt kwamen zij tot dezelfde conclusie n.l. dat het Boeddhisme de meest verbreide religie was. Een derde deel van de geheele menscheid volgde Boedda na. En het Christendom kon eerst in de tweede plaats worden genoemd. De Theosophen en de bewonderaars van het Boeddhisme leiden daaruit de conclusie af, dat het Boeddhisme de grootste levenskracht had getoond en bestemd was eens de wereldreligie te worden. Nauwkeuriger onderzoek heeft echter aangetoond, dat deze cijfers op onjuiste berekeningen berusten. De hoofdfout lag daarin, dat men de bevolking van China verre overschat had; terwijl men voorts te weinig rekening had gehouden met het feit, dat in Azië naast het Boeddhisme nog allerlei andere pseudo-religies onder het volk werden gevonden.

De Jezuïet H. A. Krose heeft daarom in het uitnemend geredigeerde roomsche tijdschrift *Stimmen aus Maria-Lach* beproefd tot een juistere statistiek te komen. Hij maakte daarbij gebruik van de resultaten der volkstellingen uit den jongsten tijd, ging de cijfers na, door de verschillende zendingsgenootschappen opgegeven, en bereikte aldus een resultaat, dat, al mag het nog niet op absolute betrouwbaarheid aanspraak maken, toch zeker veel dichter bij de waarheid komt, dan de statistieken die alleen op gissingen en vermoedens berusten.

Het gaat natuurlijk niet aan, deze uitvoerige berekeningen over elk werelddeel en elk land hier over te nemen. Alleen de eindcijfers kunnen worden vermeld.

Roomachen	264.505.922
Protestanten	166.627.109
Grieksche orthodoxen	109.147.872
Raskolniken	2.173.372
Schismatische orientalen	6.554.913

Het totaal getal der Christenen bedraagt dus 549.017.341.

De Joden	11.036.607
Mohammedanen	202.048.840
Brahmanen	210.000.000
Oude Indische religies	12.113.756
Boeddhisten	120.250.000
aanhangers van Confucius	235.000.000
Taoisten	32.000.000
Schintoisten	17.000.000
Fetisch aanbidders enz.	144.700.000
andere Heidenen	2.844.482

Rekent men de geheele bevolking der aarde op 1337 miljoen, dan blijkt dus:

19, dat de Christenen daarvan 35,7 pCt. vormen, dus meer dan één derde. Telt men hier nog bij de Joden en Mohammedanen, inzooverre deze beide religies monotheïsch zijn en met de Christelijke religie in nauw verband staan, dan klimt het percentage tot 49,6 pCt. en omvat dus de helft der menscheid;

29, dat het Boeddhisme onder de Heidenen religies met zijn 120 miljoen verre achterstaat bij de Fetisch aanbidders (144 miljoen) en volgelingen van Confucius (235 miljoen) en naast de Christelijke religie met haar 549 miljoen zelfs niet genoemd kan worden;

39, dat het aantal Mohammedanen veel grooter is dan men dusverre aannam; een feit waarmede vooral op het gebied der Christelijke zending wel degelijk rekening moet gehouden worden, omdat de ervaring leert, hoe veel moeilijker het is de Mohammedanen met hun monotheïstische opvatting, dan de Heidenen voor het Christendom te winnen.

Natuurlijk zegt een dergelijke statistiek, die alleen getallen geeft, nog zeer weinig over de werkelijke machtsverhouding van de verschillende religies. De Christelijke Kerk, die in Europa en Amerika schier uitsluitend heerscht, beschikt over veel meer invloed op de wereldgeschiedenis dan de leer van Confucius, die in het machteloze en innerlijk verdeelde China wordt gevonden. En evenzo is het volkomen juist, dat onder de Christelijke kerken de Roomsche nog altoos het sterkst in getalcijfer is (48,2 pCt. van de geheele Christenheid), maar daartegenover staat, dat in die staten, die de leiding der wereldgeschiedenis in handen hebben — Engeland, Duitsland, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika — de Protestantische bevolking verre de Roomsche overtreft.

Wat eindelijk den zendingsarbeid aangaat, zoo blijkt uit deze statistiek, dat de Roomsche zending meer vrucht afwerpt dan de Protestantische. In Azië vindt men thans ongeveer 12 miljoen Roomschen tegenover 2 miljoen Protestanten. Natuurlijk geven deze getallen niet zuiver den zendingsarbeid weer, omdat daaronder ook gerekend zijn de Europeanen, die in Azië vertoeven. Maar wanneer in China thans 762,738 Roomschen zijn en 205,727 Protestanten, dan kan uit deze cijfers toch wel blijken, dat de Roomsche zending in China meer voorspoed heeft dan de Protestantische. Gunstiger resultaat levert de statistiek voor Afrika op; daar zijn 3 miljoen Roomschen tegenover 1,700,000 Protestanten, in ronde getallen uitgedrukt.

De stoute verwachting, alsof de Christelijke Kerk binnen korten tijd heel de wereld zou veroverd hebben, blijkt tegenover deze statistiek een ijdele droom. Ongeveer twee derden der menscheid heeft voor Christus de knie niet gebogen. De zendingsarbeid heeft in Azië en Afrika, de beide donkere werelddeelen, nog slechts een nauwelijks meetelend percentage op de heidense bevolking veroverd. En tegenover deze zeer kleine winst staat de afval van het Christelijk geloof, die in de Christelijke landen zelf steeds verder om zich heen grijpt.

Trouwens de ernstige vraag van Christus zelf: De Zoon des menschen, als hij wederkomt, zal hij geloof vinden op aarde, wijst veeleer op een afloop der wereldhistorie, waarin de ware geloovigen een klein kuddeke zullen vormen, dan dat heel de wereld Hem bij Zijn wederkomst als Koning begroeten zou.

Onjuiste terminologie.

Niet ten onrechte is er captie opgemaakt, dat de „Classis Amsterdam" van de Ned. Herv. Kerk" dezer dagen feest viert ter gedachtenis aan het „325-jaren onafgebroken bestaan van den Kerkeraad en van de Classis van Amsterdam".

Kerkeraad en Classis Amsterdam, die in de historie onzer Gereformeerde Kerken zulk een belangrijke rol hebben gespeeld, kunnen moeilijk gezegd worden van 1578 tot 1903 „onafgebroken" te hebben voortbestaan en thans hun wettige vertegenwoordigers te vinden in de afdeelsbesturen der Ned. Herv. Kerk, die zich „Kerkeraad en Classis van Amsterdam" noemen.

Voor al een man als Dr. Vos, die zoo goed thuis is in onze vaderlandsche kerkgeschiedenis, weet beter. Zelf schreef hij in de tweede uitgave van zijn *geschiedenis der Vaderlandsche Kerk*, pag. 399, naar aanleiding van de reorganisatie der Kerk in 1816: „Het beginsel van lastbrieven werd vernietigd (Art. 4). De leden der verschillende college's waren dan ook geen mandatarissen of vertegenwoordigers meer van Kerkeraaden of Classis of Synoden; zij waren de lasthebbers en dienaars van het kerkelijk gezag des konings." Ook van den Kerkeraad heeft het, dat hij „veranderd werd van eene vertegenwoordiging der gemeente in een college, uit Predikanten en Ouderlingen bestaande," dat belast was met de zorg voor den openbaren eeredienst, met Christelijk onderwijs en het opzicht over de leden der gemeente.

Volgens Dr. Vos zelf, vond dus in 1816 een verandering plaats, die het *wezen* der kerkelijke organisatie raakte. Het college, dat voortaan den naam droeg van classis, was geen vertegenwoordiging meer van de Kerken, maar van het kerkelijk gezag des Konings. En aangezien het Gereformeerde Kerkrecht van geen „kerkelijk gezag des Konings" weet, en een college, dat geen samenkomst is van de „vertegenwoordigers der Kerken," naar datzelfde Kerkrecht geen classis is, kon op het standpunt van Dr. Vos dus moeilijk gezegd worden, dat de „classis Amsterdam 325 jaar onafgebroken heeft bestaan." Tenzij hiermede bedoeld wordt, dat de naam classis bewaard bleef, ofschoon het *wezen* een geheel ander werd. Het was dan ook juist de classis Amsterdam, die in 1816 tegen dit ingrijpen van de koninklijke macht in de organisatie der Kerk ten ernstigste protesteerde, om ten slotte, door overmacht gedwongen, in haar *ontbinding als classis* te berusten.

Wat nog bij komt, dat toen de Kerkeraad in 1886 eindelijk met deze valsche organisatie brak en tot de Kerkenorde der Gereformeerde Kerken terugkeerde, het classisale bestuur, onder leiding van Dr. Vos, den geheelen Kerkeraad op zij schoot en met zijn medebestuurders oprad „om te doen wat des Kerkeraads is." Het klinkt bijna als ironie, wanneer datzelfde Classi-

caal bestuur tken bestaan va spreekt.

Het protest t die met dit le wordt, is dus i mannen als Pla die in de goute, den roem Classis hebben konden opstaan om te protes waarbij hun maar waarbij d al heilig waren geslagen.

Waar de va Ned. Herv. K is van de aloud ons vaderland, matig vormt onze Gereform zien, dat zij n kerkelijke termin voedsel geven.

Wanneer me Kerkboden leest

— „Heden he alhier haar 50 ja predikant is ha

dan mag de t nu niet zoo schrift, schijnt te verwarloos len van Dr. V de van een s staan der Herv

Spijkers op gewoonte liet, mocht niet ach mededeelingen druk zouden k formeerde Kerk opgegeven, van oude Gereform te zijn.

En in 1834, uitgesproken, d stichtte, maar formatie bringe

Voor Ko

Ingekomen bij Brunkelaar te collecte f 102.

In hartelijken

Kontwijk.

U

Het Zionisme de Joodsche w verdient.

Naar aanleide Zionisten, onlang men besloten hee koloniatie op E te onderzoeke, de *Fetische Kerk* streven der Zion leend is aan M Zionisme:

Men kan het Z ends of als iets an jaren, bijna word teerd door een v heimwee naar het was, en is ook n Messias, die als J Joodsche volk uit te grote gloi te brengen. In z oud, dateert het onder de volk ren, hun Messias gelooft

In het midden d groot deel van het geloof, en vertoe heimwee naar Zi datgene wat men klaring, de ratio Mozes Mendelssohn profet was. In b dien zij zich bij v Joden die zich n woners voelden, vaderland erkend waren. Hanner is sche rijk in Palest maar gerant in f van een Joodsch liet bij hen geen zijn ging bij hen

De Reform Jode het Zionisme niets mee: z. l. moet de zich assimileren bij leeft.

Maar daar zijn d wijlen zeer bealst blijven het Joods a n het Jodendom keren, en daarom krijgen die ooms doel, n. l. de her In de verstrooiing weten eene onno daarheen leiden d hun nationaal lev schen bodem, en i reinen des levens schaad volk, maar

Het zijn die „N banier van het Zi Zij braken met s gansch iets anders sche Zionisme, dat verband met den naar Palestina ter den Messias daan werwetische Zioni Joden". Ze noem ming van alle mis Zionisme.

Dat hedendaag religieuze wortel, trotscheid op v steeds meerder va waaromder de Jode te lijden hebben, van allerlei verde gevoel van het s ouden joodschen naar dan den v de plant thuis beb

Als men nu d Zionisten tot duve en debatteeren o antwoord dat z